

XALQARO PISA TESTINING TA'LIMDAGI AHAMIYATI**Jumanova Shahnoza Ikromjonovna**

Qo‘qon universiteti dotsenti (PhD)

Odilova Maxliyoxon Doniyorjon qizi

Qo‘qon universiteti boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 2- bosqich talabasi

odilovamaxliyo04@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada alqaro PISA testi 15 yoshli o‘quvchilarning matematika, tabiiy fanlar va o‘qish bo‘yicha malakasini baholash uchun standartlashtirilgan mezonni taklif qilish orqali global ta‘limni shakllantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Taqqoslashdan tashqari, u ta‘lim sohasidagi islohotlar uchun katalizator bo‘lib xizmat qiladi, mamlakatlarni o‘z faoliyati haqida fikr yuritishga undaydi va dalillarga asoslangan yaxshilanishlarni ilhomlantiradi. Sinovning innovatsion ta‘siri butun dunyo bo‘ylab samarali o‘qitish metodologiyalarini qabul qilishga yordam beradi. Global hamkorlik uchun dinamik vosita sifatida PISA ta‘lim sohasidagi mukammallikka, global miqyosda raqobat, islohotlar va innovatsiyalarni rag‘batlantirishga jamoaviy sadoqatni ta‘minlaydi.

Kalit so‘zlar: PISA, ta‘lim, raqobat, tendentsiya, ta‘lim samaradorligi, baholash.

Misli ko‘rilmagan bog‘liqlik va o‘zaro bog‘liqlik bilan ajralib turadigan davrda global miqyosda ta‘lim tizimlarini har tomonlama tushunish zarurati hech qachon muhim bo‘lmagan. Xalqaro Talabalarni Baholash Dasturi (PISA) bu maqsadda hal qiluvchi vosita sifatida namoyon bo‘lib, davlatlar o‘z ta‘lim amaliyotlari samaradorligini o‘lchashlari va yaxshilashlari mumkin bo‘lgan noyob ob‘yektivni taklif etadi. Ushbu insho xalqaro PISAning ko‘p qirrali ahamiyatini o‘rganadi, uning global etalon, ta‘limni isloh qilish katalizatori va o‘qitish metodologiyasidagi innovatsiyalarning haydovchisi sifatidagi rolini o‘rganadi.

Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti (OECD) tomonidan boshqariladigan PISA shunchaki baholash emas; u butun dunyo bo‘ylab ta‘lim yutuqlari uchun mezon bo‘lib xizmat qiladi. PISA 15 yoshli o‘quvchilarning matematika, tabiiy fanlar va o‘qish bo‘yicha malakasini baholash orqali mamlakatlar bo‘ylab ta‘lim tizimlarining qiyosiy tahlilini taqdim etadi. Ushbu global taqqoslash turli mamlakatlarning nisbiy kuchli va zaif tomonlari haqida tushuncha beradi va madaniyatlararo ta‘lim va hamkorlik uchun platformani rivojlantiradi.

Bundan tashqari, xalqaro PISA natijalari ta‘lim islohoti uchun katalizator bo‘lib xizmat qiladi. Mamlakatlar o‘z faoliyati haqida o‘ylashga va boshqalarning muvaffaqiyat hikoyalariidan ilhom olishga majbur. Qiyosiy ma‘lumotlar nafaqat takomillashtirishga muhtoj bo‘lgan sohalarni ta‘kidlabgina qolmay, balki muvaffaqiyatli ta‘lim natijalariga hissa qo‘shadigan samarali strategiya va siyosatlarini ham namoyish etadi. Binobarin, davlatlar o‘z ta‘lim tizimlarining sifati va dolzarbligini oshirish uchun dalillarga asoslangan islohotlarni moslashtirishi va amalga oshirishi mumkin.

Xalqaro PISA o‘zining etalon va katalizator rolidan tashqari, o‘qitish metodologiyasidagi innovatsiyalarni rag‘batlantiradi. Yuqori natijalarga erishgan mamlakatlarning ilg‘or tajribalarini aniqlash orqali o‘qituvchilar va siyosatchilar pedagogik yondashuvlarga global nuqtai nazarni

qo‘llashlari mumkin. Ushbu fikr almashuvi butun dunyo bo‘ylab talabalarning ta‘lim tajribasini boyitib, madaniy chegaralardan oshib ketadigan innovatsion o‘qitish strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirishni rag‘batlantiradi.

Xalqaro PISA ning ta‘limdagi ahamiyati uning shunchaki imtihon sifatidagi rovidan ham ustundir; u butun dunyo bo‘ylab ta‘lim landshaftlarini baholash va shakllantirish uchun keng qamrovli vosita bo‘lib xizmat qiladi. Uning muhimligining asosiy jihatlaridan biri uning global etalon sifatidagi vazifasidadir, bu mas‘uliyat hissini uyg‘otadi va davlatlarga xalqaro ta‘lim maydonidagi nisbiy mavqegini baholash imkonini beradi. PISA ning qiyosiy tabiati mamlakatlarga o‘quvchilarning matematika, tabiiy fanlar va o‘qish bo‘yicha malakalarini standartlashtirilgan o‘lchovini taqdim etish orqali o‘z ta‘lim tizimlari samaradorligini baholash imkonini beradi.

15 yoshli o‘quvchilarning qobiliyatlarini qiyosiy tahlil qilish orqali PISA ishtirokchi mamlakatlar o‘rtasidagi tendentsiyalar, naqshlar va nomutanosibliklarni aniqlash uchun qimmatli vositaga aylanadi. Millatlar o‘zlarining kuchli va zaif tomonlarini aniqlashlari, qayerda ustunlik qilishlari va qayerda yaxshilanishlar zarurligini tushunishlari mumkin. Ushbu global taqqoslash nafaqat o‘z-o‘zini aks ettirishni osonlashtiradi, balki sog‘lom raqobatni rag‘batlantiradi, mamlakatlarni ta‘limda doimiy takomillashtirish va mukammallikka intilishga undaydi. Siyosatchilar va o‘qituvchilar uchun PISA ning taqqoslash jihati kompas bo‘lib xizmat qiladi va ularning sa‘y-harakatlarini global standartlar va ilg‘or tajribalarga moslashtirishga yo‘naltiradi.

Bundan tashqari, PISA ning ta‘lim sohasidagi islohotlarni rag‘batlantirishdagi katalitik rolini ortiqcha baholab bo‘lmaydi. Mamlakatlar o‘zlarining PISA natijalarini o‘rganar ekan, ular ta‘lim samaradorligiga hissa qo‘shadigan omillar haqida qimmatli tushunchalarga ega bo‘lishadi. O‘quv dasturlarini ishlab chiqish, o‘qitish metodologiyasi yoki resurslarni taqsimlash bo‘ladimi, PISA diagnostika vositasi bo‘lib, e‘tibor talab qilinadigan sohalarni aniqlaydi. Ushbu introspektsiya ko‘pincha siyosatchilarni boshqa mamlakatlardagi muvaffaqiyatli modellardan ilhom olib, dalillarga asoslangan islohotlarni boshlashga undaydi.

Bundan tashqari, PISA tomonidan yaratilgan qiyosiy ma‘lumotlar mamlakatlarga bir-birining muvaffaqiyati va muammolaridan saboq olish imkonini beradi. Muayyan sohada muvaffaqiyat qozongan millat boshqalar uchun ilhom manbai bo‘lib, ilg‘or tajriba almashishni rag‘batlantiradi. Misol uchun, agar biror mamlakat ilm-fan bo‘yicha doimiy ravishda yuqori ballga erishsa, boshqa davlatlar shunga o‘xshash strategiyalarni moslashtirish va amalga oshirish uchun uning ta‘lim siyosati, o‘qitish usullari va o‘quv dasturlarini o‘rganishi mumkin. Ushbu bilimlarni uzatish samarali o‘qitish amaliyotining doimiy evolyutsiyasiga hissa qo‘shadigan ta‘lim innovatsiyalarining dinamik, global tarmog‘ini osonlashtiradi.

Bundan tashqari, xalqaro PISA innovatsion salohiyati taqqoslash va islohotdan tashqarida; u o‘qitish metodologiyasidagi yutuqlarni faol ravishda boshqaradi. PISA tomonidan taqdim etilgan madaniyatlararo tahlil o‘qituvchilar va siyosatchilarga o‘qitish va o‘rganishga turlicha yondashuvlarni o‘rganish imkonini beradi. Turli mamlakatlarda qo‘llaniladigan muvaffaqiyatli strategiyalarni o‘rganish orqali o‘qituvchilar o‘z nuqtai nazarlarini kengaytirishlari va innovatsion pedagogik usullarni qo‘llashlari mumkin. Bu fikr almashuvi geografik va madaniy chegaralardan tashqariga chiqadigan yangi va samarali o‘qitish usullarini ishlab chiqish va amalga oshirish katalizatoriga aylanadi.

Aslini olganda, xalqaro PISA global hamkorlik va o‘rganish uchun dinamik markazga aylanadi. U o‘z-o‘zini anglashni rag‘batlantirish, sog‘lom raqobatni rag‘batlantirish, dalillarga asoslangan islohotlarni ilhomlantirish va innovatsion o‘qitish uslublari almashinuvini rag‘batlantirish orqali xalqlarni ta‘lim sohasidagi yuksaklikka undaydi. Dunyo tobora o‘zaro bog‘lanib borar ekan, ta‘lim kelajagini shakllantirishda bunday vositaning ahamiyatini ortiqcha baholab bo‘lmaydi. Bu butun dunyo bo‘ylab talabalar XXI asrda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo‘lgan ko‘nikma va bilimlar bilan jihozlanishini ta‘minlab, global miqyosda sifatli ta‘limni ta‘minlash bo‘yicha jamoaviy majburiyatning isboti bo‘lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, Xalqaro talabalarni baholash dasturi (PISA) ta‘limda mukammallikka intilishda asosiy omil sifatida namoyon bo‘ladi. Uning ko‘p qirrali ahamiyati global etalonni ta‘minlashdan ta‘lim islohotlarini jadallashtirish va o‘qitish metodologiyasida innovatsiyalarni rag‘batlantirishgacha. PISA ko‘zgu vazifasini o‘taydi va o‘quvchilarning asosiy fanlar bo‘yicha malakasining standartlashtirilgan o‘lchovini taklif qilish orqali mamlakatlarga o‘z ta‘lim darajasi haqida fikr yuritish imkonini beradi. Ushbu taqqoslash nafaqat mas‘uliyat hissini uyg‘otadi, balki butun dunyo bo‘ylab ta‘lim tizimlarini doimiy ravishda takomillashtirishga turtki bo‘lgan davlatlar o‘rtasida sog‘lom raqobatni rag‘batlantiradi.

PISA ning ta‘lim sohasidagi islohotlarni rag‘batlantirishdagi katalitik rolini ortiqcha baholab bo‘lmaydi. Mamlakatlar o‘zlarining PISA natijalarini o‘rganar ekan, ularning ta‘lim samaradorligiga ta‘sir etuvchi omillar haqida qimmatli tushunchalarga ega bo‘lishadi. Ushbu introspektsiya ko‘pincha boshqa mamlakatlarda amalga oshirilgan muvaffaqiyatli modellardan ilhom olib, dalillarga asoslangan islohotlar uchun tramplin bo‘lib xizmat qiladi. Shunday qilib, PISA mamlakatlarni ta‘lim siyosati, metodologiyasi va resurslarni taqsimlashda takomillashtirishga undaydigan dinamik kuchga aylanadi.

Bundan tashqari, xalqaro PISA global hamkorlik va ilg‘or tajriba almashish uchun katalizator hisoblanadi. Davlatlar o‘zlarining kuchli va zaif tomonlarini aniqlashlari bilan ular ta‘lim innovatsiyalarining global tarmog‘ida ham hissa qo‘shuvchilar, ham foyda oluvchilarga aylanishadi. Muvaffaqiyat hikoyalari o‘xshatishni ilhomlantiradi va chegaralardan oshib ketadigan g‘oyalarning madaniyatlararo urug‘lanishiga olib keladi. Ushbu hamkorlik ruhi davlatlar bir-birining yutuqlari va muammolaridan saboq oladigan, global miqyosda samarali o‘qitish amaliyoti evolyutsiyasiga hissa qo‘shadigan dinamik muhitni rivojlantiradi.

Bundan tashqari, PISA ta‘siri siyosat va islohotlar doirasidan tashqariga chiqadi; u o‘qitish metodikasining kelajagini faol ravishda shakllantiradi. PISA tomonidan olib boriladigan madaniyatlararo tahlil o‘qituvchilar va siyosatchilarga ta‘limga turlicha yondashuvlarni o‘rganish imkonini beradi. Turli mamlakatlarda qo‘llaniladigan muvaffaqiyatli strategiyalardan o‘rganish orqali o‘qituvchilar global miqyosda talabalarning o‘rganish tajribasini yaxshilaydigan innovatsion o‘qitish usullarini moslashtirishi va joriy etishi mumkin.

Aslini olganda, PISA dunyoning o‘zaro bog‘liqligi va sifatli ta‘limni ta‘minlashga qaratilgan jamoaviy majburiyatning dalilidir. U doimiy takomillashtirish, hamkorlik va innovatsiyalar muhitini qo‘llab-quvvatlovchi mamlakatlarga o‘zlarining ta‘lim landshaftlarining murakkabliklarida harakat qilishlari uchun yo‘l xaritasini taklif qiladi. 21-asrda olg‘a

intilayotganimizda, ta'limning kelajagini shakllantirishda PISA ahamiyati beqiyos bo'lib qolmoqda va ta'limda mukammallikka erishish uchun global izlanishda yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axrorjon, A., & Maxliyoxon, O. (2024). TA'LIM SIFATI OSHISHIDA JSTNING O'RNI. *YANGI O'ZBEKISTONDA IJTIMOY-INNOVATSION TADQIQOTLAR*, 2(1), 113-118.
2. Maxliyoxon, O., & Marifatxon, A. (2024). BADIY O 'QISH VA DRAMA FANINING BOSHLANG 'ICH TA'LIMDAGI O'RNI. *YANGI O'ZBEKISTONDA IJTIMOY-INNOVATSION TADQIQOTLAR*, 2(1), 104-108.
3. Abdullaev, A., & Odilova, M. (2024). THE ROLE OF WTO IN IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION. *Yosh Tadqiqotchi Jurnal*, 3(1), 140-148.
4. Maxliyoxon, O., & Shaxrizoda, M. (2024). SAHNALASHTIRISH FAOLIYATI ORQALI BOLALARNING IJODIY QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH. *Analysis of International Sciences*, 2(1), 41-46.
5. Gulruh, M., & Maxliyoxon, O. (2024). BOSHLANG 'CH TA'LIMDA BADIY O 'QISH VA ONA TILINI O 'QITISH USULLARI. *Analysis of International Sciences*, 2(1), 29-34.
6. Mahliyo, R. Z., & Maxliyoxon, O. (2024). BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA AKTYORLIK QOBILİYATINI RIVOJLANTIRISH. *YANGI O'ZBEKISTONDA IJTIMOY-INNOVATSION TADQIQOTLAR*, 2(1), 109-112.
7. Axadjon o'g'li, A. A., & Maxliyoxon, O. D. (2024). JSTGA A'ZOLIKNING RAQAMLI IQTISODIYOTGA VA TA'LIMGA IJOBIY TA'SIRI. *Analysis of International Sciences*, 2(1), 95-102.
8. Shahnoza, I., & Ikromjonovna, J. S. (2023). BOSHLANG 'ICH SINFLARINING DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHDA ERTAKLARNING O 'RNI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 806-808.
9. Ikromjonovna, J. S. (2023). BOSHLANG'ICH SINFLARGA TA'LIM BERISH JARAYONIDA ZAMONAVIY METOD VA VOSITALARNING AHAMIYATI. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 581-583.
10. Toxirjon, U. (2024). BOSHLANG'ICH SINFLARDA O 'QISHNI YETKAZIB OLIHGA QIYNALAYOTGAN O'QUVCHILAR BILAN ISHLASHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. *Integration of Economy and Education in the 21st century*, 2(2), 9-13.
11. Toxirjon, U. (2024). XALQARO O 'QISH SAVODXONLIGINI O 'RGANISH (PIRLS). *Integration of Economy and Education in the 21st century*, 2(2), 14-17.
- 12.